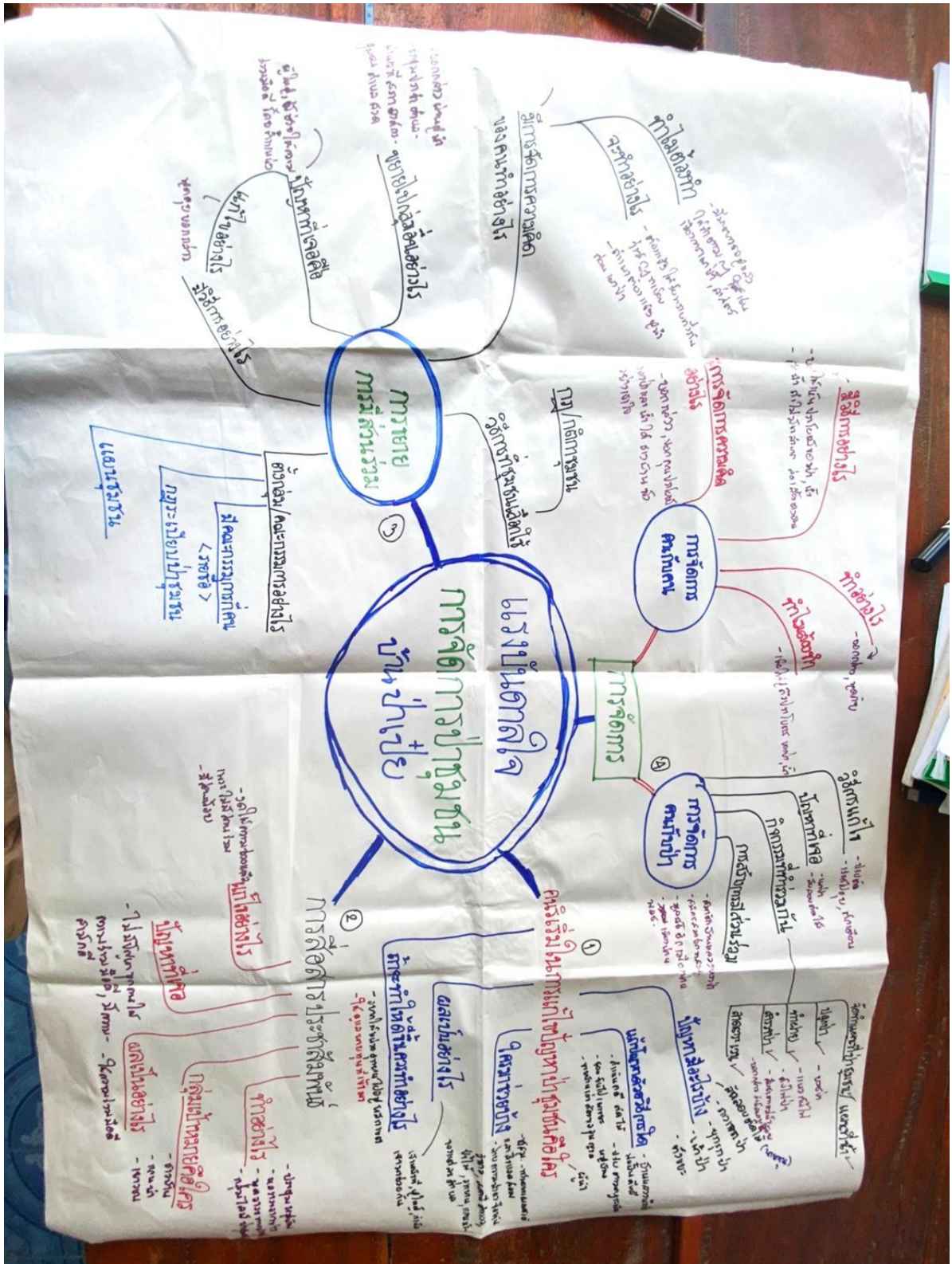

บ้านป่าเป็ย ตำบลลสวด อำเภอบ้าน หลวง จังหวัดน่าน

รูปที่ 13 แผนที่ความคิดเครือข่ายป่าชุมชนบ้านป่าเป๋ย ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

บ้านป่าเป็ย ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

1. ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ประวัติความเป็นมา

พื้นที่หมู่บ้านป่าเป็ยเดิมเป็นหมู่บ้านที่ยังไม่ได้แบ่งการปกครอง ขึ้นกับบ้านหลวง หมู่ที่ 1 หมู่บ้านที่มีไม่กี่หลังคาเรือนรวมเป็นตำบล ตำนานเล่าต่อกันมาว่า สมัยพระเจ้าผู้ครองนครน่าน ได้รับการสื่อสารการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับพระเจ้าผู้ครองเมืองนครเชียงใหม่ จะถวายช้างเผือกให้ 1 เชือก ใช้เดินทางไปรับที่เมืองเชียงใหม่ ในสมัยนั้นการคมนาคมลำบาก ไม่มีเส้นทางเหมือนปัจจุบัน เส้นทางธรรมาคาร พระเจ้าผู้ครองนครน่านได้รวบรวมกำลัง บริวาร ขบวนม้า และพสกนิกรราษฎรนำขบวนเครื่องสี่ ตี เป่า นำวัฒนธรรมขอล่องน่านสร้างความสนุกสนานกับขบวนเดินทางลัดป่าเขา ขบวนแห่ต่างๆเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ทำให้สัตว์ป่ากลัวไม่กล้าเข้ามาใกล้ แล้วเดินทางมาเรื่อยๆจนถึงกิ่ง อ.บ้านหลวง สมัยนั้นเป็นพื้นที่ จ.เชียงใหม่หยุดพักอ.บ้านหลวง สมัยปัจจุบันก็มีการจัดให้มีงานสมโภชช้างเผือก โดยนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ราษฎรในชุมชนละแวกนั้นได้เข้าร่วมงานทำบุญตักบาตร จนข้าวสวดบาตร ล้นบาตร จึงได้ชื่อว่า เมืองสวด

บ้านป่าเป็ย สมัยนั้นเป็นพื้นที่ป่าดงดิบ ส่วนมากจะเป็นต้นเป็ย เป็นป่า เป็นดง ราษฎรในหมู่บ้านส่วนมาก ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ วิถีชีวิต การเลี้ยงสัตว์ วัว ควาย สุนัข เพราะชาวบ้านต้องอาศัยสัตว์เหล่านี้ช่วยงานทำไร่ ทำนา และมีสุนัขไว้เป็นยามคอยเตือนภัย และเข้าหาสัตว์ป่า โดยเฉพาะนิ่ม แลน เป็นต้น เป็นการเลี้ยงวัว ควาย สมัยนั้น ชาวบ้านจะปล่อยเข้าป่าให้หากินเอง ตกเย็นสัตว์เลี้ยงก็จะกลับมาเองไม่ต้องไปตาม และจะกลับมารวมกันที่ดงเป็ย ใกล้ๆ หมู่บ้าน (ปัจจุบัน) ที่สาธารณะ ศาลาเอนกประสงค์ หมู่บ้าน

1.2 ลักษณะที่ตั้ง

บ้านป่าเป็ย ตำบลสวด พิกัด 47Q , X : 651763, Y: 2083803 อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านหลวงไปทางทิศใต้ 2 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านป่าคา หมู่ 1 ตำบลป่าคาหลวง อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านทุ่งผึ้ง หมู่ 6 ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับสวนเสด็จ หมู่ 7 ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
ทิศตะวันออก ติดต่อกับสวนเสด็จ หมู่ 7 ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

1.3 เนื้อที่

บ้านป่าเป๋ย ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน มีพื้นที่รวมทั้งหมด 703 ไร่ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม 345 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบระหว่างเชิงเขา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขา มีที่ราบสำหรับการประกอบอาชีพเพียงเล็กน้อย ลักษณะอากาศ แบ่งเป็น 3 ฤดู ได้แก่

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนมีนาคม - พฤษภาคม อากาศร้อนจัดในเดือนเมษายน

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนมิถุนายน - ตุลาคม ฝนตกชุกในเดือนกรกฎาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ หนาวจัดในเดือนมกราคม

1.4 ประชากร

ประชากรบ้านป่าเป๋ย ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน มีจำนวนทั้งสิ้น 315 คน แยกเป็นชาย 130 คน หญิง 185 คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 315 ครัวเรือน

1.5 อาชีพหลัก/พืชหลักใน

อาชีพเกษตรกรรม (ข้าว ถั่วเหลือง มะขามหวาน กล้าย ข้าวโพด) ทำนา ทำไร่ การเลี้ยงสัตว์

1.6 สภาพพื้นที่ก่อนและหลังการทำกิจกรรมด้านการจัดการไฟป่าและฝุ่นควัน

บ้านป่าเป๋ย มีพื้นที่ป่าชุมชนห้วยปางแดง (ป่าเป๋ย) รวมทั้งหมด 4,336 ไร่

สภาพพื้นที่ก่อนทำกิจกรรมด้านการจัดการไฟป่าและฝุ่นควันของชาวบ้านบ้านป่าเป๋ย ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน แต่ก่อนพื้นที่ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ มีชาวบ้านบางกลุ่มเข้าไปเผาป่าเพื่อหาของป่า ล่าสัตว์ทำให้พื้นที่ป่าเกิดความเสียหายเล็กน้อยและมีคนนอกพื้นที่เอาขยะไปทิ้งในเขตป่าชุมชน แต่ในปัจจุบันหลังจากได้มีการทำกิจกรรมด้านการจัดการไฟป่าและฝุ่นควัน หมู่บ้านได้มีการกำหนดมาตรการการเผาป่าขึ้นมา เพื่อให้ชาวบ้านได้ทำตามกฎ กติกาของชุมชนที่ได้ตั้งไว้เพื่อป้องกันไฟที่จะลุกลามเข้าเขตป่าชุมชนในหมู่บ้าน โดยก่อนจะทำการเผาจะต้องแจ้งผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการทราบก่อนเสมอ ต้องมีการทำแนวกันไฟก่อนที่จะทำการเผาและมีกลุ่มอาสาป้องกันไฟป่าในหมู่บ้าน

2. ข้อมูลเชิงลึก

แรงบันดาลใจในการจัดการป่าชุมชนของ บ้านป่าเป๋ย ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

คนริเริ่มในการแก้ไขปัญหา

คนริเริ่มในการแก้ไขปัญหา คือ ผู้นำชุมชน ปัญหาที่เจอคือ มีกลุ่มของนายทุนลักลอบตัดไม้ในเขตพื้นที่ป่าชุมชน (คนนอกพื้นที่) มีการแผ้วถางแนวเขตป่า มีการบุกรุกพื้นที่ป่า การเผาป่าและมีการทิ้งขยะในเขตพื้นที่ป่าชุมชน แก้ไขปัญหาด้วยวิธีการปรับตามกฎ กติกาของชุมชนที่ได้ตั้งไว้ จนไปถึงการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด

เช่น มีกลุ่มนายทุนลักลอบตัดไม้ในเขตพื้นที่ป่าชุมชน การถางป่า การบุกรุกพื้นที่ป่า มีการทิ้งขยะในเขตป่าชุมชนมีการปรับตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป เป็นต้น โดยมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) กลุ่มแกนนำของหมู่บ้าน กลุ่มบ้านหลวงหวงป่า (พ่อปิ่น อินทลี) โดยชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยกันอนุรักษ์ จัดการ พื้นที่ป่าชุมชนให้มีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น ถ้าจะทำให้ดีขึ้นคืออยากให้เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้เข้ามาดูแลเรื่องของกลุ่มนายทุนที่เข้ามาบุกรุกในพื้นที่ป่าชุมชนของหมู่บ้าน

การสื่อสาร/เชิญชวนในการดำเนินการแก้ไข

การเรียกชาวบ้านมาประชุมร่วมกัน โดยการเชิญชวนจากผู้นำชุมชน การประชาสัมพันธ์ผ่านกรู๊ปไลน์ของหมู่บ้าน การประกาศผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้านเกี่ยวกับกฎระเบียบของป่าชุมชนรวมถึงการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ป่าชุมชน ผลจากการประชาสัมพันธ์คือ ชาวบ้านในหมู่บ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชนรวมถึงการใช้ทรัพยากรจากป่าชุมชนตามกฎระเบียบที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน

การขยายการมีส่วนร่วม

เครือข่ายป่าชุมชนบ้านป่าเป็ย ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน มีการตั้งกลุ่ม/คณะทำงานของป่าชุมชนทั้งหมด 15 คนและที่ปรึกษาอีก 4 คน รวมทั้งหมด 19 คน โดยยึดจากกรรมการในหมู่บ้าน มีการจัดการความคิดของคนโดยการเรียกชาวบ้านมาพูดคุยกันโดยมีผู้นำชุมชนและคณะกรรมการป่าชุมชนเป็นสื่อกลาง ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้กำหนดไว้ในเรื่องของการเผาป่า ล่าสัตว์ ฯลฯ เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชน การใช้ทรัพยากรและผลผลิตจากป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการขยายไปยังกลุ่มอื่นโดยมีเครือข่ายป่าชุมชน มีการประชุมประจำตำบลผ่านเวทีสภาองค์กรชุมชนตำบลสวด

แผนชุมชน

1. ทำแนวกันไฟในช่วงหน้าแล้ง
2. เดินสำรวจป่า/ลาดตะเวนในพื้นที่เขตป่าชุมชน

คณะกรรมการป่าชุมชน				
1. นายมานาชัย เพิ่มการ	ประธาน		10. นายจ่าน พอใจ	กรรมการ
2. นายแปลก อายูเย็น	รองประธาน		11. นางสุมาลี ทิพย์ปัญญา	กรรมการ
3. นางสาวสุพร ไชยเสน	เลาอนุการ		12. นายผล ฉินหลี่	กรรมการ
4. ดต.หญิงจินตนา เขียวดี	กรรมการ		13. นางบัวเนียน มงคล	กรรมการ
5. นายชำนาญ จันทาญ	กรรมการ		14. นางสุพรรณ เชื้อหอม	กรรมการ
6. นายสุทธิพงษ์ พอใจ	กรรมการ		15. นายมานิต เชื้อหอม	กรรมการ
7. นายทิม มงคล	กรรมการ		16. นายบัญชา สุดสม	ผู้ทรงคุณวุฒิ
8. นายบุญยง พอใจ	กรรมการ		17. นายศราวุธ เขียวดี	เหรียญก
9. นายโชติ มงคล	กรรมการ		18. นางรัตนา สุดสม	กรรมการ
			19. นายทวน ผัวขาว	ผู้ทรงคุณวุฒิ

กฎระเบียบชุมชน

1. การทิ้งและเผาขยะที่สาธารณหมู่บ้านปรับ 500 - 2,000 บาท
2. การปล่อยน้ำเสียลงในรางระบายน้ำของหมู่บ้านปรับ 500 - 1,000 บาท
3. งดเผ่าถ่านอบถ่านในเขตชุมชนฝาฝุ่นปรับ 500 - 2,000 บาท
4. การรณรงค์ไม่เผาหญ้า , ฟางข้าวในไร่ นา สวน กรณีที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องทำแนวกันไฟ และแจ้งต่อเจ้าบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านและที่บริเวณใกล้เคียงให้ทราบ กรณีไม่ปฏิบัติ ไฟลุกลามทำให้เกิดความเสียหาย จะต้องรับผิดชอบทุกประการและดำเนินคดีตามกฎหมาย
5. การงดใช้สารเคมีในเขตชุมชน ยาฆ่าหญ้า – ฆ่าแมลง ทำให้เกิดมลภาวะฝาฝุ่นปรับ 500 - 1,000 บาท
6. 500 - 1,000 บาท
7. การจับหรือซื้อ ปลาหรือสัตว์น้ำ และการหาปลาในแหล่งน้ำในฤดูปลาวาง เกิดการสูญพันธุ์ ฝาฝุ่นปรับ 1,000 – 10,000

วิธีการที่ชุมชนเลือกใช้ คือ

กฎ กติกาชุมชน

กฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในขอบเขตที่ไม่ทำลายและใช้ประโยชน์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ไม้สร้างบ้าน จะใช้ได้เฉพาะบ้านที่แยกครอบครัวใหม่หรือการสร้างสาธารณประโยชน์ส่วนรวม เช่น วัด โรงเรียน เป็นต้น หรือการเข้าไปเก็บเห็ด หาหน่อไม้ การนำไม้ไผ่มาใช้ในการจักสาน เป็นต้น ยกเว้นการตัดไม้เพื่อนำไปขาย หรือในเชิงธุรกิจ ซึ่งไม่สามารถทำได้

การจัดการคนกับคน

มีการจัดการความคิดของคนโดยการเรียกชาวบ้านมาประชุมร่วมกัน มีการบอกกล่าวในเรื่องประโยชน์ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และทำข้อตกลงร่วมกันในเรื่องแนวทางในการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรจากป่าชุมชนให้คุ้มค่าและยั่งยืน เพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน

การจัดการคนกับป่า

ปัญหาในการจัดการคนกับป่า คือ มีชาวบ้านบางกลุ่มลักลอบตัดไม้และเผาป่าในพื้นที่เขตป่าชุมชน วิธีการแก้ไขในเรื่องนี้ก็คือการทำข้อตกลงร่วมกัน การปฏิบัติตามกฎ กติกาชุมชน รวมถึงการมีกิจกรรมในการช่วยอนุรักษ์ พื้นที่ป่าชุมชนที่ให้ชาวบ้านทำร่วมกัน ได้แก่ การจัดทำแผนที่ป่าชุมชน/แผนที่น้ำ การปลูกป่าเสริม การทำฝายชะลอน้ำ การบวชป่า การสำรวจป่า การลาดตระเวน และการทำแนวกันไฟ โดยความร่วมมือของสมาชิกกลุ่มบ้านหลวงหวงป่า สมาชิก ทสม. มูลนิธิอีกเมืองน่าน พอช.เมืองน่าน

SWOT การจัดการป่าชุมชนบ้านป่าเป็ย ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน	
<p>จุดแข็ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านมีการทำแนวกันไฟก่อนที่จะทำการเผาและมีกลุ่มอาสาป้องกันไฟป่าในหมู่บ้าน - ชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยกันอนุรักษ์ จัดการ ฟื้นฟูป่าชุมชนให้มีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น - ชาวบ้านในหมู่บ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชนรวมไปถึงการใช้ทรัพยากรจากป่าชุมชนตามกฎระเบียบที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน 	<p>โอกาส</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) กลุ่มแกนนำของหมู่บ้าน กลุ่มบ้านหลวงหวงป่า (พ่อป๋น ดีหลี)
<p>จุดอ่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีชาวบ้านบางกลุ่มเข้าไปเผาป่าเพื่อหาของป่า ล่าสัตว์ทำให้พื้นที่ป่าเกิดความเสียหาย - มีคนนอกพื้นที่เอาขยะไปทิ้งในเขตป่าชุมชน 	<p>อุปสรรค</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีกลุ่มของนายทุนลักลอบตัดไม้ในเขตพื้นที่ป่าชุมชน (คนนอกพื้นที่) มีการแผ้วถางแนวเขตป่า มีการบุกรุกพื้นที่ป่า การเผาป่าและมีการทิ้งขยะในเขตพื้นที่ป่าชุมชน ทำให้มีการจัดการได้ยาก <p>8.</p>

ข้อเสนอแนะ : อยากให้เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้เข้ามาดูแลเรื่องของกลุ่มนายทุนที่เข้ามาบุกรุกในพื้นที่ป่าชุมชนของหมู่บ้าน